YHDENVERTAISUUS
VALTUUTETTU
DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUOĐAÁITTARDEADDJI

12.9.2016

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HE 98/2016vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain ja tasa-arvovaltuutetusta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää lakiesitystä perusteltuna ja hyvin valmisteltuna.

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista pidetään niin kansainvälisesti kuin Suomessakin yhä tärkeämpänä oikeudenmukaisen yhteiskunnan elementtinä. Suomessa syrjimättömyyttä ja tasa-arvoa on pyritty varmistamaan yhdenvertaisuuslakia ja tasa-arvolakia kehittämällä. Sen lisäksi, että lainsäädäntö selkeästi kieltää syrjinnän muun muassa sukupuolen perusteella, tulee myös syrjintään puuttumisen olla tehokasta.

Oikeusturvan toteutumiseen tarvitaan laaja keinovalikoima

Hallituksen esityksessä esitetään tasa-arvovaltuutetun toimintavalikoiman laajentamista niin, että valtuutettu voi aktiivisesti edistää sovinnon syntymistä esimerkiksi tuomalla osapuolet yhteen ja sopimaan syrjinnän lopettamisesta ja sen hyvittämisestä. Yhdenvertaisuusvaltuutetulla vastaavanlainen tehtävä on ollut sen toiminnan alusta lähtien.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun kokemuksen mukaan sovinto voi olla sekä syrjintään syyllistyneen että syrjinnän uhrin näkökulmasta toimiva ja perusteltu keino puuttua syrjintään. Sovinnolle on luonnollisesti parhaimmat edellytykset silloin, kun syrjintä on alun perinkin tapahtunut ajattelemattomuudesta tai kun toimintatavat eivät ota riittävästi huomioon ihmisten monimuotoisuutta. Tällaisissa tilanteissa sovintosopimukseen on usein kirjattu miten organisaatiot muuttavat syrjiviä toimintatapojaan ja sitoutuvat yhdenvertaisuuden edistämiseen.

Sovintoa on menestyksellisesti käytetty myös vaihtoehtona sille, että syrjintää kokenut henkilö vie asian tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tuomioistuinkäsittelyyn verrattuna sovinto ja sen vahvistaminen

yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa on sekä uhrille että syrjinnästä epäillylle taholle nopeampi ja olennaisesti kustannustehokkaampi vaihtoehto.

Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa takaavan lainsäädännön yhtenäisyys ja kehittäminen

Tältä osin lainsäädäntöön jää vielä tämänkin hallituksen esityksen hyväksymisen jälkeen parannettavaa. Muun muassa eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 31/2014vp) uudesta yhdenvertaisuuslaista todennut, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan mahdollisuudet käsitellä myös hyvitystä koskevat asiat tulisi selvittää.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsittelyyn ei sisälly sellaista kuluriskiä, joka nyt tosiasiassa tehokkaasti estää syrjinnän uhreja vaatimasta hyvitystä yleisestä tuomioistuimesta. Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle annattava mahdollisuus määrätä hyvityksestä olisi yksinkertainen ja tehokas tapa tosiasiassa edistää yhdenvertaisuuden toteutumista Suomessa.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kannattaa hallituksen esitystä, joka antaa tasa-arvovaltuutetulle mahdollisuuden aktiivisesti edistää sovintoa syrjinnän osapuolten välillä. Valtuutettu kannattaa lainsäädännön kehittämistä niin, että molemmilla valtuutetuilla on yhtäläiset ja tehokkaat mahdollisuudet puuttua yhteiskunnan oikeudenmukaisuutta ja tehokkuutta uhkaavaan syrjintään.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu Kirsi Pimiä

Toimistopäällikkö Rainer Hiltunen